
Van blinde vlek naar vergezicht

Eros en Thanatos zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, maar hoe anders tonen ze zich. Thanatos komt vaak vanzelf, als een grote kracht, vanuit de hoek van de kamer, wanneer er iets stopt, tot een einde komt. Een vriendschap, een liefdesrelatie, een leven. In het contact met de dood wordt het dan stil, uit eerbied voor een mensenleven. De toon wordt gedempt, de zinnen korter.

Hoe anders is Eros. De god van de liefde meldt zich in de ontmoeting. Met een vonk die overslaat van mens tot mens. Energie die op gang komt. Contact, hechting, intimiteit, sensualiteit, seksualiteit: de liefde tussen mensen die zich toont in alle kleuren van de regenboog wordt wakker. Dat gebeurt dus ook in het contact tussen begeleider en cliënt. Bewondering, verliefdheid, lustigheid of een bekken dat op slot gaat... Hoe ga je als begeleider om met deze overdrachtsverschijnselen? Hoe creëer je, met behoud van je plek en verantwoordelijkheid in de verticale verhouding, een lerende ontmoeting rondom Eros?

Overdracht herkennen en vruchtbaar maken: geen eenvoudige klus. Net als voor elke begeleider was dat voor mij een lange leerweg. En nog steeds is er soms grijs gebied. De wereld van dromen, archetypes, symbolen en metaforen kan dan opeens iets wezenlijks laten oplichten. 'Je hebt de kinderen bij je man weggekaapt.' Ik hoor mij de zin nog uitspreken tegen een vrouw die ik begeleidde. Ik vond dat zij haar kinderen erg dicht bij zich hield. 's Nachts werd ik wakker en dacht ik aan het telefoontje van mijn moeder: 'Zou het geen goed idee zijn als jij en je broer zich laten adopteren door mijn nieuwe man?' Ik schrok toen ik later de adoptieakte zag met mijn voornaam en zijn achternaam. Achttien was ik. Was er overdracht in het spel toen ik die vrouw van weggapen betichtte? Of had ik het heel goed gezien? Of allebei?

Het helpt me om, naast het vuur van Eros, de koelte van leren en kaders erin te brengen. Als een cliënt nu tegen mij zegt: 'Ik vind jou een leuke man', dan kan ik antwoorden met: 'Wat vind je leuk aan mij en wat heeft dat met jouw geschiedenis te maken?' Zo kun je gevoelens gebruiken uit het palet van Eros als richtingwijzers in een leerlandschap. De energie van Eros is voor mij een wereld om respect voor te hebben. Mooi als we leren om dat te laten stromen met eigen regie. Natuurlijk met een zorgvuldige balans tussen veiligheid en uitdaging in het leren. En het hoort ook bij het leven dat we grenzen verkennen en opzoeken. Dat is een groot leerterrein voor cliënten en begeleiders. Het zou raar zijn als alle leervragen in de ruimte bij de therapeut uitgezocht mogen worden, behalve deze.

Een van mijn collega's zei een keer: 'Je bent mijn vader geweest, mijn broer en mijn minnaar, en nu ben je mijn baas.' Wat ze eigenlijk zei, was: ik heb je gebruikt om allerlei beelden die ik had over vaders, broers en minnaars op te helderen. Van blinde vlek naar vergezicht – en dat wens je iedere cursist en cliënt.